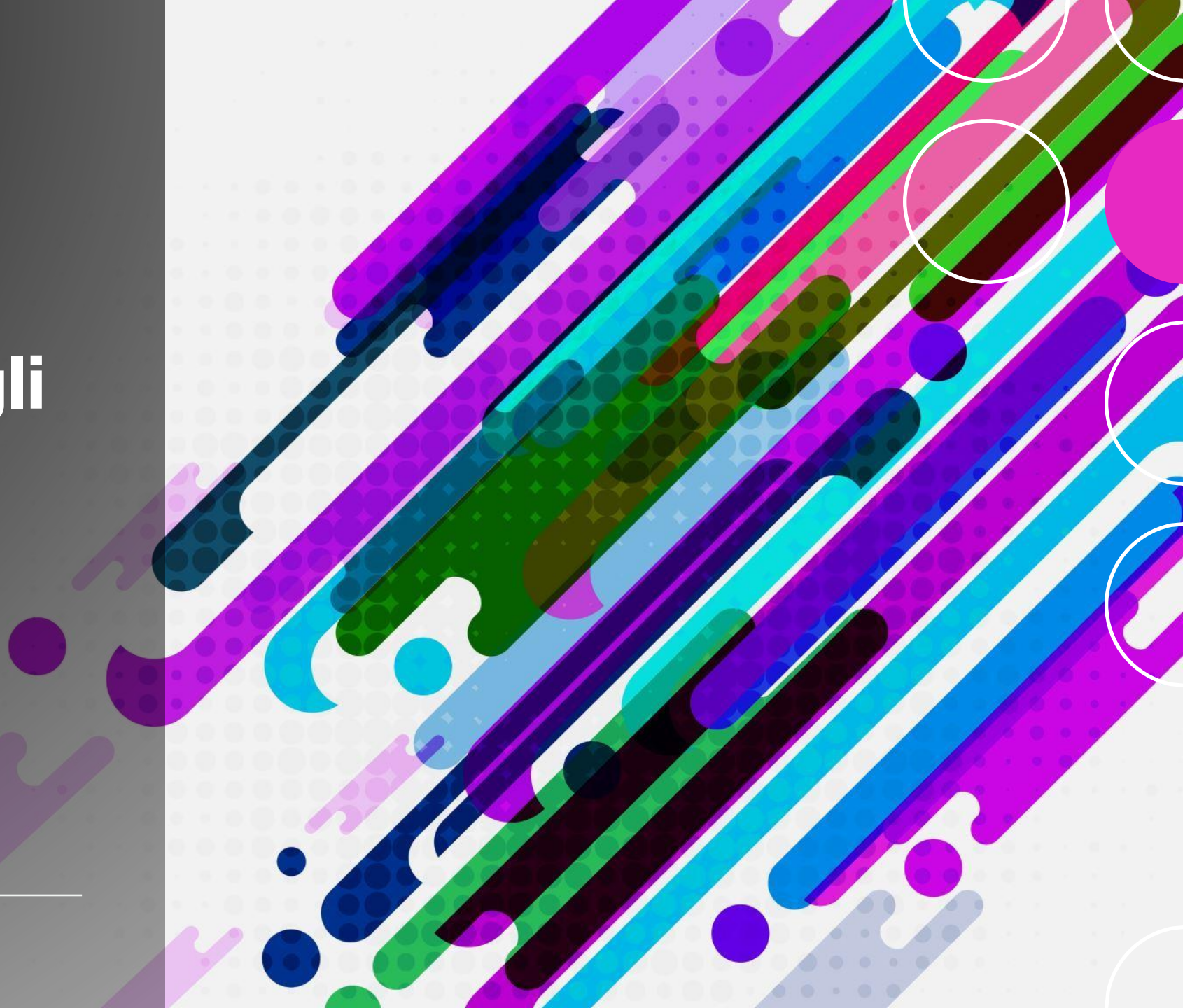

Padziļinātais kurss latviešu valodā un literatūrā - viegli vai grūti?

2023. gada 18. aprīlī

Viegli vai grūti jauniešu acīm?

Padziļinātajā kursā viegli, jo...

Mācos to, kas man patīk un interesē.

Paredzētos darbus lielākoties var paspēt izdarīt stundu laikā, līdz ar to nav papildus jāmācās mājās. Tiem skolēniem, kuriem jau ir padziļinātas zināšanas latviešu valodā, jau ir attiecīgās zināšanas, tāpēc darbu veikšana nesagādā lielas grūtības, daudz nekā jauna nevar iemācīties.

Ir viegli rakstīt esejas, jo literatūras darba tēmas bieži atkārtojas. Man ļoti patika tēma “Cilvēks un vara”, jo diezgan daudz par to zinu. Ir viegli izteikt savu viedokli. Galvenais, lai būtu argumentēta atbilde. Tas dod iespēju izpausties un izteikt viedokli. :)

Padziļinātajā kursā ir grūti, jo...

Ir grūti uztvert visu informāciju uzreiz, kā arī brīžam trūkst atkārtojuma no zemākās klasēs mācītā.

Skolotājs uzdod mums ļoti daudz darbu. It īpaši uzdevumus saistībā ar teksta analīzi, kuri nav viegli. Kā arī mums daudz jālasa, un mums tas jādara brīvajā laikā, nevis stundās.

Ir daudz jālasa, jāraksta analīzes, kuras man ļoti nepatīk un izraisa grūtības.

Tekstu analīze ir sarežģīta, specifiski mazāk zināmu vēsturisko kontekstu dēļ.

Mācību gadā apgūtie temati

- Teksts un vara (1. semestris)
 - Teksts un sociālās grupas (2. semestris)
-

Recenzija

Snieguma apraksts – vai iespējams palīgs darba procesā?

Kritērijs/līmenis	Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Recenzētā darba temata raksturojums	Ir niecīga izpratne par teksta tematu, aktualitāte ir pieminēta, raksturota nepilnīgi. Nav izpratnes par temata kontekstuālu aktualitāti.	Ir izprasts izvēlētā teksta temats un daļēji raksturota aktualitāte. Nav izmantots tēmas kontekstuāls raksturojums, salīdzinot ar citām aktuālām tēmām.	Ir pilnībā izprasts izvēlētā teksta temats, <u>raksturota aktualitāte</u> . Ir izmantots arī tēmas kontekstuāls raksturojums, salīdzinot ar citām aktuālām tēmām.	Ir <u>padziļināti izprasts</u> izvēlētā teksta temats, ir <u>padziļināti raksturota aktualitāte</u> , izceļot gan tās būtiskākos aspektus, gan kontekstuālo raksturojumu citu kultūrfaktu kontekstā. Ir izmantots padziļināts salīdzinājums ar citām tēmām.

<p>Izpratne par recenzētā teksta struktūru un izmantotajiem izteiksmes līdzekļiem</p>	<p>Ir vāja teksta struktūras izpratne, nespēj identificēt un pilnvērtīgi aprakstīt izvēlētā teksta sastāvdaļas. Arī izmantoto izteiksmes līdzekļu analīze ir vāja – nav pamanītas tekstā būtiskās pazīmes, nav izprastas izteiksmes līdzekļu iedarbības iespējas. Nav piedāvāti ieteikumi darba uzlabošanai.</p>	<p>Ir daļēja teksta struktūras izpratne, teksta struktūras sastāvdaļu apraksts ir shematisks, nav aprakstīta izvēlētā teksta specifika. Tekstā izmantotie mākslinieciskie elementi pamanīti un aprakstīti daļēji un nepilnīgi, nav analizēta to iedarbības iespēja kontekstā. Nav piedāvāti ieteikumi darba uzlabošanai.</p>	<p>Ir <u> laba </u> teksta struktūras izpratne; teksts tiek analizēts, koncentrējoties uz jautājumiem par konkrētā izvēlētā teksta struktūru un raksturojot gan satura, gan struktūras, gan mākslinieciskos elementus, prasmīgi ir analizētas tekstā izmantoto līdzekļu iedarbības iespējas. Ir piedāvāti ieteikumi darba uzlabošanai </p>	<p>Ir <u> teicama </u> teksta struktūras izpratne, padziļināti pievērsta uzmanība arī struktūras <u> niansēm </u>. Teksts tiek <u> teicami </u> analizēts gan satura, gan struktūras, gan māksliniecisko izteiksmes līdzekļu ziņā, piedāvāts kontekstuāls salīdzinājums ar citiem līdzīgiem vai atšķirīgiem piemēriem. Prasmīgi ir analizētas tekstā izmantoto līdzekļu iedarbības iespējas, kā arī piedāvāts vērtējošs viedoklis par <u> pilnveides </u> un <u> daudzveidības </u> iespējām.</p>
--	--	--	---	---

Prasme izmantot faktus un argumentus recenzijā

Darbā ir izmantota vāja argumentācija, netiek izmantoti konkrēti fakti un piemēri, bet gan aprakstošas, neskaidras frāzes un subjektīvi, nepamatoti minējumi bez analītiskas pieejas.

Darbā ir izmantota pietiekama argumentācija, kas balstīta gan uz subjektīviem vērojumiem, gan uz atsevišķiem faktiem, trūkst priekšstata par recenzijas autora viedokļa pamatotību.

Recenzijā ir prasmīgi izmantots argumentēts viedoklis, kura pamatā ir pārbaudīti fakti un piemēri. Izteiktais viedoklis ir pamatots ar precīzi izvēlētām atsaucēm. Izteiktie apgalvojumi raksturo teicamu prasmi kritiski vērtēt viedokli, balstoties uz kvalitatīviem argumentiem.

Recenzijā ir teicami izmantots argumentēts viedoklis, kura pamatā ir pārbaudīti fakti un piemēri, kā arī tiek demonstrēta prasme kritiski vērtēt izmantoto avotu informāciju, salīdzinot kontekstuāli dažādus informācijas avotus. Izteiktais viedoklis ir pamatots ar precīzi izvēlētām atsaucēm. Izteiktie apgalvojumi raksturo teicamu prasmi kritiski analītiski vērtēt savu un citu izteiktos viedokļus, balstoties uz kvalitatīviem argumentiem.

Recenzijas valoda.

Valoda retos gadījumos ir skaidra, ir daudz kļūdu vārdu un teikumu lietojumā un pareizrakstībā; ir nepietiekama valodas stila izjūta, veidojot savu tekstu. Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi netiek izmantoti.

Valoda ne vienmēr ir skaidra, izvēlētie vārdi un teikuma konstrukcijas lietoti, lielākoties ievērojot pareizrakstību, tomēr ir saskatāmas kļūdas un nekonsekvences; izvēlētais valodas stils ir vāji piemērots uzdevuma izpildei, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi nav izmantoti vai izmantoti nepiemēroti. Valoda ne vienmēr ir skaidra, izvēlētie vārdi un teikuma konstrukcijas lietoti, lielākoties ievērojot pareizrakstību, tomēr ir saskatāmas kļūdas un nekonsekvences; izvēlētais valodas stils ir vāji piemērots uzdevuma izpildei, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi nav izmantoti vai izmantoti nepiemēroti

Valoda ir skaidra, ar labu lietpratības pakāpi, izvēloties precīzus vārdus un terminus, teikuma konstrukcijas un ievērojot pareizrakstību; izvēlētais valodas stils ir piemērots uzdevuma izpildei. Ir izmantoti mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi, kas pielāgoti stilam.

Valoda ir meistarīga, iedarbīga, ar augstu lietpratības pakāpi, izvēloties precīzus vārdus un terminus, teikuma konstrukcijas un ievērojot pareizrakstību, kā arī lietojot iederīgus mākslinieciskos un stilistiskos izteiksmes līdzekļus, izvēlētais valodas stils ir piemērots uzdevuma izpildei. Ir izmantoti oriģināli mākslinieciskās

Visgrūtāk ir iesākt...

Recenziju ievadi par M. Zīverta lugu "Vara"

Ievadi	Ievadi	Ievadi	Ievadi	Ievadi
<p>Anonīms 7 mēnesis.</p> <h3>Annija</h3> <p>Mārtiņš Zīverts bija viens no izcilākajiem latviešu dramatiķiem, kuram bija degsme mākslinieciski augstvērtīgi risināt indivīda un varas attiecību problemātiku [atsauce : https://enciklopedija.lv/skirklis/40466-Mārtiņš-Zīverts]. Lugā "Vara", kā arī citos autora darbos, tas ir ļoti labi novērojams. Traģēdija atstāj iespaidu uz skolēnu domāšanu, par varas un valdnieka tēmu un tā ietekmi uz indivīdu un sabiedrību kopumā [atsauce : https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/11551]. Manuprāt, šī luga ir pietiekami aktuāla arī mūsdienās, pat ja tajā tiek attēlots 1263. gads, jo gadiem ejot, tieksme pēc varas ir palikusi nemainīga un dažkārt joprojām ir svarīga vērtība cilvēku</p>	<p>Anonīms 7 mēnesis.</p> <h3>Dana</h3> <p>Recenzija</p> <p>Mārtiņš Zīverts (1903-1990), dramaturgs, ir sarakstījis daudzus Daiļrades darbus, kas arī pazīstami ne tikai Latvijā, bet arī ārzemēs. Viena no pazīstamākajām 1944. gadā uzrakstītā luga ar nosaukumu "Vara" ir arī pieejama ar teātra iestudējumu, kā arī lietuvieši to ir ekranizējuši. Lugas temats jau liecina par kaut ko ļoti aktuālu visos gadsimtos. Vara vienmēr ir bijusi liela problēma, jo visi pēc tās alkst, kā rezultātā tā noved pie ļoti traģiska nobeiguma/notikuma. Ir svarīgi, kāds cilvēks ir ticis pie varas, jo no tā ir atkarīgs tas, kā tā atspoguļosies uz citiem cilvēkiem. Varas ietekmē cilvēks ir spējīgs uz jebko sava vai arī apkārtējo cilvēku labuma dēļ. Vara ir ļoti spēcīga, jo</p>	<p>Anonīms 7 mēnesis.</p> <h3>Estere</h3> <p>Mārtiņš Zīverts ir latviešu dramaturgs, kura darbi Latvijas teātros ir bijuši iestudēti no 1931. gada, dramaturgs ir arī izbijis žurnālists laikrakstos "Jaunākās Ziņas" un "Jaunais Zemgaitis". Mārtiņš Zīverts liek uzsvāru uz cilvēku attiecībā ar varu. Mārtiņa Zīverta 1944. gadā uz vēsturi balstītā luga "Vara" iestudēta arī ārpus Latvijas. Luga "Vara" balstīta uz Lietuvas vēsturi 13. gs. , šizeta galvenajās lomās ir Karālis Mindaugs, viņa sievas māsa Marta, Daumants. Lugā dokumentēta Mindauga centieni nodrošināt vienotas Lietuvas pastāvēšanu, cilvēku savstarpējās attiecības, kā arī Mindauga bojāeja. Mindauga rīcības motīvi tiek atklāti caur tēla monoloģiem un dialogiem.</p>	<p>Anonīms 7 mēnesis.</p> <h3>Silva</h3> <p>Morāles un vērtības Mārtiņa Zīverta lugā "Vara"</p> <p>Kas notiek ar cilvēku, kurš ticis pie milzu varas un ir spiests lemt citu vārdā, kā arī par citu dzīvībām? Šādu un lērumu citus ar morālēm saistītus jautājumus Mārtiņš Zīverts, latviešu dramaturgs, risina traģēdijā "Vara", kuru sarakstījis 1944. gadā. Šī luga ir nozīmīga latviešu dramaturģijā, jo bijusi viena no pirmajām, kas meistarīgi ataino viencēliena lugas formu, taču tās ietekme plešas arī starptautiskā līmenī, jo liek lasītājam aizdomāties par varas un cilvēka attiecībām, kas bijušas aktuālas visos laikos. Lai gan lugas darbība notiek 13. gs. Lietuvā, M. Zīvertu lielā mērā to motivēja</p>	<p>Helena R 7 mēnesis.</p> <h3>Helēna</h3> <p>Mārtiņš Zīverts ir viens no izcilākajiem un zināmākajiem latviešu dramaturgiem. Savas gandrīz septiņdesmit gadus ilgās radošās darbības laikā viņš sarakstījis vairāk nekā 50 lugu. To skaitā ir gan komēdijas, gan psiholoģiskas drāmas, gan arī traģēdijas. Dramaturģijā tēls izteikti redzams rīcībā, uzskatu sadursmēs un attiecībās ar citiem tēliem. Un to savās lugās prasmīgi īsteno arī Zīverts, ar lugu varoņu starpniecību risinot indivīda un varas attiecību problemātiku.</p> <p>Viens no šāda veida zināmākajiem Zīverta darbiem ir luga "Vara". Darbs sarakstīts 1944. gadā, Otrā pasaules kara beigu laikā, kad problēmjautājums par indivīda un</p>

Ievadi

Ko darīt tālāk?

Lugā "Vara" galvenās problēmas centrā ir Mindaugs, kurš ļoti spilgti attēlo vienpersonisku, norobežojušo valdnieku, kas nespēj uzticēties nevienam un kas apkārtējos cilvēkos iedveš bailes, tādā veidā pastiprinot saspīlētās attiecības starp ikvienu individu un valdnieku. Paralēli karaļa lēmumiem, notiekošajai situācijai, tiek atklāta katra attiecīgā indivīda un sabiedrības slāņu personīgais viedoklis, uzskati par karali, viņa valdīšanas metodēm, kas veicina sanaidošanos un sašķel tautu, padotajiem pavēršoties pret karali. Tragēdijā uzsvērts gan Mindauga personības spēks, gan viņa vientulība, kas ir pamatā vēlmei meklēt un rast atbalstu otrā spēcīgā personībā, Martā, Daumanta sievā. Jau lugas sākumā tiek parādīta dažādu amatvīru, padoto viedoklis par karali, kas skaidri parāda, ka valdnieks ir ar stingru raksturu un ka viņa valdīšanas metodes ir ļoti autoritāras un nežēlīgas. Visas lugas sižeta garumā var sajūst to, cik liela ietekme Mindaugam un viņa teiktajam bija uz cilvēkiem, kā arī specifiski izjūt viņa spītīgo, valdonīgo raksturu. Mindaugs visvairāk atklājas dialogus ar Martu, kuru jau sen ir iecerējis kā savu sievu, taču Martu viņš var apprecēt tikai pēc Mindauga sievas un Martas māsas nāves. Attiecībās ar Martu Mindaugs nemaina savu raksturu, taču tas mazliet ļaujjas emocijām, parādot, ka Marta viņam ir svarīga. Karaļa vienpersonīgumu arī pierāda fakts, ka par jaunās karalienes iecelšanu viņš paziņoja visiem kā neapstrīdamu faktu, kas bija jāpieņem ne tikai viņa sabiedrotiem, padotajiem un tautai, bet arī pašai Martai un viņas vīram Daumantam, kas bija liels notikumu kāpinājums lugā, pēc kā izmainījās ikviena personāža dzīve. Mindaugs ir pieredzējis valdnieks, taču viņš ir izvēlējis diezgan drastisku valdīšanas metodi, kas atbaida

Lugas saturam ir vēsturisks pamats. Tās darbība norisinās trīspadsmitā gadsimta Lietuvā, kur leišu karalis Mindaugs cenšas nostiprināt Lietuvas valsti un sekmēt tās pastāvēšanu. Lugai izvēlēts ārkārtīgi veiksmīgs sižets – ievadā tiek īsi atklāts laiks un "telpa", kurā norisinās darbība, savukārt visā lugas garumā risinās dažādi spraigi notikumi, ir nepārtraukts kāpinājums, nav atslābumu, lasītājs tiek iesaistīts lugas varoņu dzīvēs un, nezaudējot interesi, ir kopā ar tiem līdz pat pašam beigām.

Vara un mīlestība – Mindaugs un Marte.

Uzreiz pēc savas sievas nāves karalis Mindaugs par sievu apņēma viņas māsu Marti. Kā vēlāk izrādās, Mindaugs jau no sākuma gribējis precēt Marti, nevis viņas māsu, tomēr meiteņu tēvs uzstājis, ka Marte ir pārāk jauna. Bet vai karalis ir spējīgs arī patiesi mīlēt? Uz šo jautājumu lugā atbild arī Ziverts. Savā monologā Mindaugs saka: "Bet redzi, arī es esmu tikai cilvēks, un arī man kādreiz gribas drauga, par ko es būtu drošs, ka tas man slepus negrūdis dunci mugurā. Un tāds draugs man visu laiku ir bijis, kaut arī viņš pats to nezināja. Un kad man pietrūka spēka cīnīties ar šo nolādēto suņu baru, tad es pats sev teicu: šī sieva tev atsvēr visu." Ar šiem vārdiem lasītājam tiek nodots vēstījums – lai kāda būtu cilvēka personība, raksturs, amats, jebkuram dzīvē ir vajadzīgs īsts draugs un patiesa mīlestība. Reizēm cilvēkam dažādu apstākļu dēļ nākas izlikties par to, kas viņš nav, tāpēc līdzās vajadzīgs īstais cilvēks, kura klātbūtnē masku var novilkt un būt pats. Arī Marte sākumā ienīda Mindaugu, tomēr, kad viņš atklāja viņai savu patieso būtību, viņa iemīlēja viņu vairāk kā savu pašas vīru.

Izlikšanās vai tomēr patiesība - vai vara dara cilvēku laimīgu?

Vara ir cilvēka spēja ietekmēt citu cilvēku uzskatus un rīcību. Cilvēki apzināti tiecas pēc varas un šis neapturamās dziņas dēļ bieži vien ir gatavi darīt to, kas ir pretrunā ar pašu morāles principiem un vērtībām. Bet vai visi apzinās, cik grūti varu ir turēt savās rokās? Šo problēmjautājumu spilgti savā lugā atspoguļo arī Ziverts. Vienā no monologiem karalis Mindaugs atzīst Martei: "Jā, es loku asinis, tikai neviens nezina, kā man tās riebj... Bet kam ir vara, tas citādi nevar..." Ar to tiek pateikts, ka varas saglabāšana nav viegls uzdevums un ne vienmēr tā cilvēku padara laimīgu. Proti, lai gan cilvēki domā, ka vara ir kaut kas īpašs un patīkams, tai neapšaubāmi ir arī sava tumšā puse. Lai saglabātu varu, bieži nākas darīt to, ko varbūt nemaz nevēlas, ir jābūt gatavam uz visu, pat ja tas nozīmē nodot savus tuvākos. Arī karaļa Mindauga dēls Repeķis teic: "Karaļi neraud, karaļi nelūdzas, karaļiem nav brāļu, karaļi nežēlo.

Lugā galvenā problēma ir karaļa Mindauga nežēlīgais valdīšanas veids, kaut gan sākotnēji tauta un karaļa padotie bija apmierināti ar viņa varu, ar cieņu un bijību uztverot valdnieku. Karaļa valdīšanas metodes bija visnotaļ pretrunīgas, jo viņš kārtību valstī ieviesa ar stingrību un nepielaidību. Lugas notikumus var salīdzināt arī ar mūsdienām, pat ja salīdzinātie notikumi ir risinājušies divos dažādos laika periodos. Varētu domāt, ka tādai neatkarīgai valstij kā mūsdienu Latvijai nav saistības ar monarhiju, tomēr vēl joprojām mūsdienu sabiedrībā tāpat kā senā pagātnē ir aktuālas indivīda iespējas ietekmēt notikumu gaitu; sarežģītā līdera loma, kurā jāuzņemas atbildība par valsti un jāatbild par saviem lēmumiem tautas priekšā. Jāmin, ka lugā Mindauga nostāja un rīcība sākumā tiek parādīta tikai no vienas puses, tāpēc priekšstats par karali veidojas negatīvs. Tikai pēc monologa, ko viņš velta Martei, atklājas, ka varas un savu ļaužu labā viņš ignorēja savu personīgo dzīvi un cilvēciskās emocijas, tomēr pavalstnieki nekad pat nebija aizdomājušies par smago nastu, kuru visas valdīšanas laikā bija nesis Mindaugs. Visvieglāk padotajiem bija kritizēt valdnieku par spertajiem soļiem politikā, jo no malas viņa lēmumi izskatījās naida un vardarbības pilni, tomēr, visticamāk, paši padotie stresa un spiediena ietekmē neprastu rīkoties loģiskāk un humānāk.

Ko darīt nobeigumā?

Vai mūsdienās ir citādāk?

Lugā, aprakstot gan varoņus, viņu attieksmi un rīcību, gan risinot dažādas situācijas un pat radot nozīmīgas atklāsmes un atziņas, Zīverts izmantojis visai spēcīgu valodu, kas varētu nešķīst pievilcīga jaunākai auditorijai, to varētu uzskatīt par nelielu mīnusu. Tomēr, neskatoties uz to, ka tēlu rīcības ir agresīvas, dialogi – asi un saspringti, izmantotā valodā tieši un atklāti atspoguļo konkrētā laika perioda iezīmes, kā arī visu sajūtu, emociju, veikto izvēļu un rīcību virpuli, kura pamatā ir viens – neapturama vēlme pēc varas. Lai gan mūsdienās lielākajā daļā pasaules varas iegūšanas metodes ir mainījušās, cilvēki kļuvuši saprotošāki un iecietīgāki, konflikti lielākoties tiek risināti sarunu ceļā, nevis ar vardarbību, joprojām vara lielai cilvēku daļai ir kā vērtība. Nereti pie varas cenšas nonākt tādi cilvēki, kuri nemaz nav tam piemēroti, kuriem nav līderības iezīmju.

Jāsaka, ka lugai ir divējāda daba. No vienas puses luga ir ļoti skarba un tieša, atklājot varas būtību un dažādus no tās izrietošos problēmjaucējumus, tomēr no otras puses tā izceļas ar emocionālu daudzkrāsainību, liekot lasītājam visas lugas garumā sekot līdz dramatiskajiem notikumiem, atklāt Mindauga personības tik dažādās šķautnes, būt kopā ar viņu, kad atklājas sirds dziļākie noslēpumi. Luga noteikti ir arī pamācoša, jo vara ir bijis aktuāls temats visos laikos.

Ticu, ka katram šajā dzīvē ir savs uzdevums, citam varbūt tas ir iegūt varu un vadīt apkārt esošos, bet citam pastāvēt blakus un atbalstīt pieņemtos lēmumus, domājot par kopīgām interesēm, mērķu sasniegšanu un kopēju sabiedrības un cilvēces labumu. Tomēr lielākā vai mazākā mērā visi vēlas vienu un to pašu - dzīvot taisnīgā valstī, sabiedrībā. Un galvenais varas nesēja uzdevums vai pat pienākums ir nodrošināt šo taisnīgumu, lai cilvēki būtu apmierināti. Varai un taisnīgumam kā vērtībām ir jābūt ļoti līdzvērtīgām.

Tragēdijā tiek vēstīts par nozīmīgu problēmu – varas tīkotāji ir daudzi, tomēr ne visi spēj nest varas doto atbildību. Jāņem vērā, ka tā laika cilvēki neapzinājās kā rīkoties esot brīvībā no karaļa varas, jo cilvēki bija pieraduši pie "stingras rokas", un, neskatoties uz to, ka karaļa vara bija nesaudzīga un nereti cietsirdīga, tā tomēr ievirzīja sabiedrības attīstību noteiktās sliedēs, ieviesa kārtību un vienoja cilvēkus. Varas tīkotāji, kuri nogalināja Mindaugu, nespēja šo gadiem veidoto režīmu un organizētību nosargāt, tāpēc ar savu neapdomīgo rīcību viņi paši sevi noveda bojāejā, turklāt ieveda visu valsti ar tās iedzīvotājiem haosā. Darbā aprakstītie notikumi liek vilkt paralēles ar mūsdienām un ļauj ieraudzīt sakarības, kuras gadu laikā nav mainījušās. Viena no sakarībām ir, ka vara no attāluma šķiet kā kaut kas prestižs un iekārojams, toties, saredzot to tuvumā var secināt, ka tā ir liela atbildība un nasta, kuru nav pa spēkam nest ikvienam un par katru veikto soli kādam (pat nezinātājam) būs kas iebilstams. Tam, kurš nes varu, ir jābūt ar spēcīgu raksturu, lai varētu ar tīru sirdsapziņu kalpot tautai, kā arī jāapzinās varas radītais ieguvums un posts.

Teksta analīze

Izvēlētā teksta temata raksturojums

Apguvis padziļināti

Ir padziļināti izprasts izvēlētā teksta temats, ir padziļināti raksturota aktualitāte, izceļot gan tās būtiskākos aspektus, gan kontekstuālo raksturojumu citu kultūrfaktu kontekstā. Ir izmantots padziļināts salīdzinājums ar citām tēmām.

Aivars
Freimanis
"Katls"

Izvēlētā teksta satura izpratne

JA.

Teksta saturs ir izprasts, ir analizēts gan teksta satura būtiskie aspekti, gan arī pievērsta uzmanība detaļās niansētai informācijai, turklāt tām ir piedāvāts kontekstuāls raksturojums, salīdzinot ar citiem līdzīgiem kultūras faktiem. Teksta analīze atklāj izpratni par teksta žanru un nolūku, un tā ir papildināta ar salīdzinošu raksturojumu, minot citus līdzīgus vai atšķirīgus piemērus.

Jev.

Kam pievērst uzmanību analizē?

Teksta saturs ir izprasts, ir analizēts gan teksta satura būtiskie aspekti, gan arī pievērsta uzmanība detaļās niansētai informācijai, turklāt tām ir piedāvāts kontekstuāls raksturojums, salīdzinot ar citiem līdzīgiem kultūras faktiem. Teksta analīze atklāj izpratni par teksta žanru un nolūku, un tā ir papildināta ar salīdzinošu raksturojumu, minot citus līdzīgus vai atšķirīgus piemērus.

Ir teicama teksta struktūras izpratne, padziļināti pievērsta uzmanība arī struktūras niansēm. Teksts tiek teicami analizēts gan satura, gan struktūras, gan māksliniecisko izteiksmes līdzekļu ziņā, piedāvāts kontekstuāls salīdzinājums ar citiem līdzīgiem vai atšķirīgiem piemēriem. Prasmīgi ir analizētas tekstā izmantoto līdzekļu iedarbības iespējas, kā arī piedāvāts vērtējošs viedoklis par pilnveides un daudzveidības iespējām.

Analīzes tekstā ir teicami izmantots argumentēts viedoklis, kura pamatā ir pārbaudīti fakti un piemēri, kā arī tiek demonstrēta prasme kritiski vērtēt izmantoto avotu informāciju, salīdzinot kontekstuāli dažādus informācijas avotus. Izteiktais viedoklis ir pamatots ar precīzi izvēlētām atsaucēm. Izteiktie apgalvojumi raksturo teicamu prasmi kritiski analītiski vērtēt savu un citu izteiktos viedokļus, balstoties uz kvalitatīviem argumentiem.

Problēma. Problēma?

Veidotā analīzes teksta valoda	Valoda retos gadījumos ir skaidra, ir daudz kļūdu vārdu un teikumu lietojumā un pareizrakstībā; ir nepietiekama valodas stila izjūta, veidojot savu tekstu.	Valoda ne vienmēr ir skaidra, izvēlētie vārdi un teikuma konstrukcijas lietoti, lielākoties ievērojot pareizrakstību, tomēr ir saskatāmas kļūdas un nekonsekvences; izvēlētais valodas stils ir vāji piemērots uzdevuma izpildei.	Valoda ir skaidra, ar labu lietpratības pakāpi, izvēloties precīzus vārdus un terminus, teikuma konstrukcijas un ievērojot pareizrakstību; izvēlētais valodas stils ir piemērots uzdevuma izpildei.	Valoda ir ļoti skaidra, iedarbīga, ar augstu lietpratības pakāpi, izvēloties precīzus vārdus un terminus, teikuma konstrukcijas un ievērojot pareizrakstību; izvēlētais valodas stils ir efektīvs (iedarbīgs) un piemērots uzdevuma izpildei.
---------------------------------------	---	---	---	---

Ko darīt, ja valoda ir izcili skaidra, iedarbīga, viss izvēlēts precīzi, bet daudz pareizrakstības kļūdu?

Soli pa solim

Kultūrfakti

Aktualitāte

Problēma

Pieredze

Citi teksti

Kompozīcija

Kā izdodas?

Skolēna darbs

Salīdzinošā tekstu analīze

Skolēns raksta tekstu analīzi kā izvērstu tekstu (apjoms – 500–600 vārdu), kurā salīdzina divus tekstus, ar kuriem jau ir strādājis eksāmena 1.daļā.

Tekstu var stilistiski un žanriski variēt, tomēr analīzes tekstam ir jābūt rakstītam literārajā valodā.

Tekstu analīzes forma un struktūra ir brīva, tomēr ir jāievēro tekstveides principi un tajā ir jāiekļauj visi satura vienumi, kas ir iekļauti uzdevuma nosacījumā: **temats, aktualitāte** un **problemātika, kultūras fakti/zīmes/simboli tekstos atklātajā laiktelpā un kultūrvesturiskā konteksta interpretācijā, sasaiste ar citiem kultūras faktiem ārpus piedāvātajiem tekstiem, tekstu kompozīcija, žanriskās īpatnības, autora stilam tipiskie valodas līdzekļi analizējamos tekstos.** (Avots: eksāmena programma)

Soli pa solim salīdzinošajā tekstu analizē

1. Pakāpeniski saprast, kas darāms katrā no kritērijiem.
 2. Mēģināt salīdzināt dažādos tekstus.
 3. Rakstīt melnrakstu un apspriest to.
 4. Tīrraksts.
-

Kritēriji!

**Kultūras fakti/ zīmes/
simboli, to kontekstuālā
nozīme**

3 punkti

Nozīmīgākie tekstā lietotie kultūras fakti/ zīmes/ simboli ir raksturoti, ir analizēta to saikne ar noteiktu kultūrvēsturisko kontekstu.

4 punkti

Nozīmīgākie tekstā lietotie kultūras fakti/ zīmes/ simboli ir raksturoti, ir analizēta to saikne ar noteiktu kultūrvēsturisko kontekstu, piedāvāts salīdzinājums ar citiem kultūras faktiem/ zīmēm/ simboliem plašākā kontekstā.

Argumentu pierādīšana

3 punkti

Argumenti pamatoti ar precīziem un iederīgiem pierādījumiem, izmantojot precīzus faktus, kas pēc nepieciešamības papildināti arī ar savu pieredzi.

4 punkti

Argumenti pamatoti ar precīziem un iederīgiem pierādījumiem, izmantojot mērķtiecīgi izvēlētus faktus, tos vispārinot un pēc nepieciešamības papildinot ar savu pieredzi.

Teksts (no Litas Silovas)

Abi teksti

Kā veicies?

TEKSTA ANALĪZE

Latviešu rakstniece Mirdza Bendrupe savas profesionālās darbības laikā izdevusi prozas krājumu “Majestāte un pērtiķis”. Šī darba recenzents, kura iniciāļi ir Z.E., savā darbā apgalvo, ka Bendrupes galvenā tematika ir mīlestība, turklāt viņa tajā demonstrē lielu fantāziju, pieredzējuma bagātību un jūtu spēku. Tam nebūt nevar nepiekrīst, jo stāstā “Pati Andželika”, kas iekļauts prozas krājumā, tik tiešām spilgti tiek tēlota mīlestība. Lai gan minētajiem tekstiem ir vairākas līdzības pazīmes, piemēram, kultūrvēsturiskā fona atklāšana, tajos ir daudz atšķirīgā. Atšķirīgas ir tēmas, par kurām darbos tiek runāts, teksta nolūks, struktūra un, protams, arī abu autoru individuālā stila pazīmes.

Gan Mirdzas Bendrupes tekstā, gan recenzijā nolasāma kultūrvēsturiskā informācija, tiesa gan, Bendrupes tekstā tās ir krietni mazāk. Recenzijas tekstā tiek pieminētas vairākas latviešu literatūras personības, ar kurām it kā tiek salīdzināta Mirdza, piemēram, Aleksandrs Čaks, Eriks Ādamsons un Anšlavs Eglītis. Tādējādi lasītājs netieši tiek iepazīstināts arī ar Bendrupes laikabiedriem. Turpretī tekstā “Pati Andželika”, ievietojot citātu teksta sākumā, netieši pieminēta tikai viena kultūras personība – franču dzejnieks Šarls Bodlērs. Protams, recenzijā tiek pieminēts grāmatas nosaukums “Majestāte un pērtiķis”, kā arī tajā iekļauto stāstu un noveļu nosaukumi, piemēram, “Svētais Čučulis”, “Sveša vaina” un citi. Bendrupes tekstā minēts Erots, kas ir mīlestības dievs sengrieķu mitoloģijā, tādējādi tiek akcentēta darba tēma. Pēc tekstos minētā var spriest, ka Mirdza Bendrupe grāmatu “Majestāte un pērtiķis” sarakstījusi trīsdesmito gadu beigās, bet recenzija, kas parakstīta ar iniciāļiem Z.E., tapusi drīz pēc tam.

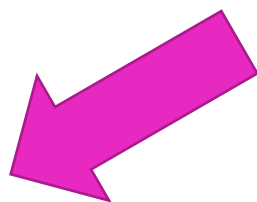
Teksts “Pati Andželika” ir par meiteni, kura “saslimusi” ar mīlestību. Viņa apmeklē nervu ārstu un sūdzas, ka viņu kāds vajā. Pēc īsas vajātāja raksturošanas viņa atzīst, ka tas ir mīlas dievs Erots. Savukārt recenzijā tiek vērtēts Mirdzas Bendrupes stāstu un noveļu krājums “Majestāte un pērtiķis”. Tātad abi teksti ir saistīti ar Bendrupi, proti, vienu no tiem viņa pati ir rakstījusi, bet otrajā tiek vērtēta viņas literārā darbība, turklāt recenzējamajā darbā “Majestāte un pērtiķis” arī iekļauts stāsts “Pati Andželika”. Jāpiemin, ka Bendrupes darbiem raksturīga ir dažādu pretstatu radīšana, arī cilvēka mijiedarbības ar apkārtējo sabiedrību raksturošana nestandarta situācijās. Šeit var vilkt paralēles arī latviešu rakstnieka Jāņa Ezeriņa darbiem. Atgriežoties pie konkrētajiem tekstu fragmentiem, jāsaka, ka abi šie teksti joprojām ir aktuāli. Mīlestība ir bijusi svarīga visos laikos. Mīlēt vienkārši ir cilvēka dabā. Šādā kontekstā jāpiemin arī attiecību veidošanas nozīme jebkura cilvēka dzīvē. Arī recenzija jebkurā gadījumā ir aktuāla, jo tā aicina lasītāju iepazīties ar Bendrupes darbu, tādējādi sekmējot latviešu rakstnieku darbu popularitāti.

Lai gan, izlasot tikai nelielu darba fragmentu, precīzi noteikt teksta žanru ir grūti, teksts “Pati Andželika” varētu būt stāsts, jo tajā dominē monologa runas forma, tajā darbojas tikai divi varoņi, kuri risina konkrētu problēmu, viņu rakstura īpatnības atklājas notikumu aspektā. Tekstam ir noteikta struktūra, tas sadalīts vairākās rindkopās. Sākumā ir neliels situācijas skaidrojums, pēc tam tiek aprakstīta problēmas risināšanas gaita. Turpretī otrā teksta žanrs uzreiz ir saprotams – tā ir recenzija. Uz to norāda tādas vienkāršas lietas kā recenzējamā darba nosaukuma un autora minēšana. Tekstā tiek runāts par Bendrupes tekstā aplūkoto tēmu un tās aktualitāti, kā arī recenzijas autora vērtējoša attieksme. Arī šim tekstam ir stingra struktūra, tas sadalīts divās rindkopās. Ir ievads, kurā iepazīstina ar recenzējamo darbu, turpinājumā to analizē, bet nobeigumā izsaka savu vērtējumu. Tā kā teksta žanri ir atšķirīgi, arī to nolūki atšķiras. Mirdza Bendrupe savu darbu rakstījusi, lai aktualizētu sev svarīgas tēmas, tādējādi

izklaidējot lasītāju, savukārt recenzija ir rakstīta, lai informētu lasītāju par šo Bendrupes darbu un aicinātu to izlasīt.

Jaunrades darbs

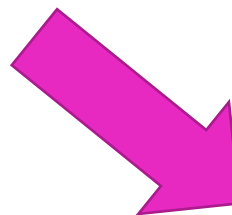
Iespēja jauniešiem izpausties radoši!

Radošā rakstīšana

Padziļinātais kurss

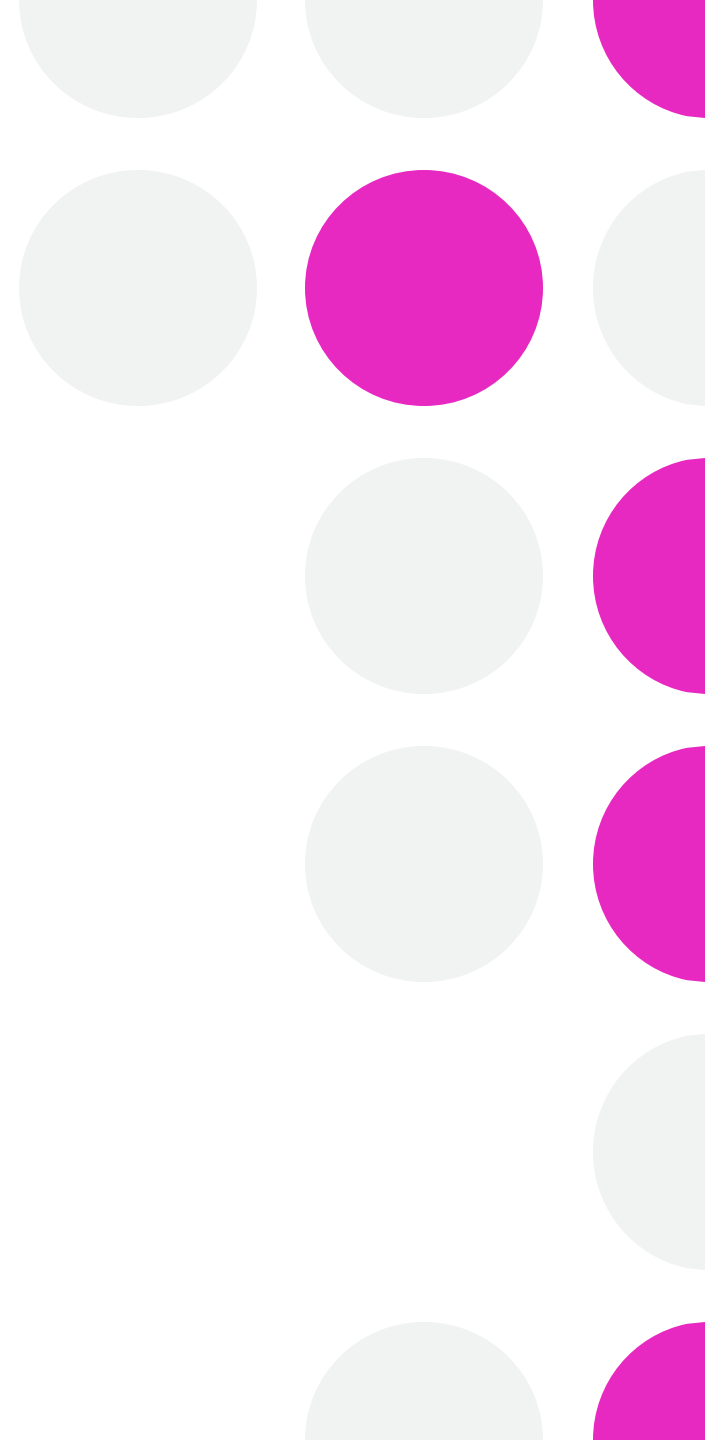

Projekta darbs

Brīva vieta fantāzijas lidojumam!

- Pārzināt žanra pazīmes.
 - Ievērot izvēlēto kompozīciju.
 - Orientēties tēlainās izteiksmes līdzekļu klāstā.
 - Būt brīvam izteiksmes ziņā.
-

Dažādās izpausmes

Tautastērps

Tautastērps -
Kā cilvēks, kā daba, kā pilsēta.

Tas kā likumotākā upe,
Kā mirdzošākā uguns,
Kā skaistākā ziedu pļava,
Kā visas zemes krāsas.

Kā spēcīgākās saknes,
Kā siltākās rokas,
Kā mīlošākā sirds,
Kā mūžības daļa.

“Dzīves spelgonī”

Bija uzausis jauna rīts jaunlaulāto Kārkliņu ģimenē. Artūrs un Sabīne Kārkliņi bija uzsākuši kopdzīvi pēc kāzām un līdz šim jauno pāri nav spējis satricināt apkārtējo spiediens – nedz Artūra tēva Kazimira negācijas un kontrole, nedz apkārtējo šaubas par Sabīnes patiesajiem nolūkiem attiecībā pret savu vīru. Jāsaka, ka ne bieži izdodas redzēt tik harmoniskas savstarpējās attiecības jaunajās ģimenēs, kā tas bija Kārkliņu saimē. Nosvērtais, stratēģiskais, tomēr bezgala sirsnīgais Artūrs bija atradis *savu* Sabīni – pretstatu Artūra nosvērtumam un stratēģiskajai dabai, tomēr sirsnīgums un cilvēcība bija viņus abus vienojoša rakstura iezīme.

Jaunais pāris izbaudīja kopīgus ceļojumus un tas bija viens no svarīgiem jaunās ģimenes hobijiem. Par ģimenes izklaidi, labsajūtu un atpūtu Kārkliņu mājās īpaši parūpējās jaunā saimniece, tādēļ kārtējo reizi viņa bija sagatavojusi rīcības plānu nedēļas nogales atpūtai. Šoreiz bija paredzēts ar automašīnu doties uz Siguldu, tomēr Sabīnes galvenais nolūks nebija tikai romantiski pavadīt brīvdienas, bet gan arī nodot savam vīram jaunumus. Sabīnes ideja bija romantisko vakariņu laikā paziņot Artūram, ka viņa ir stāvoklī.

Mežs

Iesim mežā
Tumsā, drēgnumā
Ar likteni satikties.

Visi ceļi nezināmi,
Akmeņi zaļām sūnām klāti.

Iesim mežā,
Starp kokiem saule lauzīsies,
Ūdens strauts iemirdzēsies.

Ādu viegli notrauks vēsmas
Atdzīvosies visas smaržas.

Iesim mežā,
Mīkstas lapas glāstīs seju,
Koki uzsāks jautru deju.

Vaigos sārtums iezagsies
Un deja nekad vairs nebeigsies.

Iesim mežā
Gaismā, siltumā
Ar likteni priecāties.

Visas domas pagaisīs,
Un mežs būs mūsu mājas.

